

248. BEHELZEN, BEVATTEN.

Inhouden. (van brieven en geschriften).

Behelzen slaat op de hoofdinhoud van een brief of geschrift.

Bevatten wordt gebruikt, wanneer het gaat om andere onderwerpen, die in een geschrift worden aangeroerd of besproken.

Die weinige woorden behelsden de uitdrukking van een grenzeloze liefde. Het tweede lied behelst nog meer levenswijsheid.

Hare brieven bevatten veel proeven van gezond oordeel. Het stuk bevat niet minder dan 200 afwijkingen van het oorspronkelijke.

249. BEHOEFTE, NOODDRUFT.

Gemis van hetgeen men niet kan ontberen.

Behoeft is gebrek aan hetgeen voor een bepaald doel nodig is.

Nooddruft is gebrek aan het allernodigste, aan het onontbeerlijke om te leven.

Er was behoefte aan turf. Voor de wederopleving van de nijverheid is er vooral behoefte aan kolen.

In iemands nooddruft voorzien.

Maar ach! dat gij in nooddruft leeft.

Dat drukt mijn geest ter neer. (SPANDAW)

250. BEHOREN, BETAMEN, PASSEN, VOEGEN.

Duiden op een verplichting om in bepaalde omstandigheden op een aangewezen manier te handelen.

Behoren duidt geen nadere reden aan voor deze verplichting.

Betamen beschouwt deze als een natuurlijk gevolg van ons plichtsbef, als een zedelijke verplichting.

Passen en voegen stellen deze verplichting voor als een gevolg van de omstandigheden.

Goed met kwaad te vergelden, dat is niet zoals het behoort. Dat hij een beroep behoort te doen op het zogenaamde volk achter de kiezers.

Die gedachten, welke ons op zulk een gewichtig tijdstip betamen. Hij zij duidelijk dat het hem betaamt zijn woord te houden.

Oorlogvoeren, bloedverkwisten, past de duivel — niet de Christen. (TOLLENS) De eerbied voor de waarheid, die de man van wetenschap en de wijsgeer past. (v. EEDEN)

Zulk een toon voegt u niet.

251. BEKEND, RUCHTBAAR.

Waarvan een aantal personen kennis dragen.

Bekend worden zegt men van iets, dat voor openbaarheid bestemd was.

Ruchtbaar worden zegt men van iets, dat geheim had moeten blijven, of althans te vroeg openbaar gemaakt wordt. Het onderstelt dus altijd onbescheidenheid.

Toen dit plan van het gemeentebestuur bekend werd, lokte het dadelijk felle protesten uit.

De maatregelen der regering tot intrekking van de bankbiljetten, waren ruchtbaar geworden.

252. BEKENDMAKEN, AANKONDIGEN, BERICHTEN.

Bekendmaken is de algemene term om iemand te laten weten dat iets gebeurd is of gebeuren zal.

Aankondigen is min of meer plechtig — mondeling, schriftelijk of op andere wijze — doen weten, dat iets gebeurd is of gebeuren zal, met het bepaalde denkbeeld, dat de kennisgeving geschiedt door of vanwege iemand van gezag, of althans die daartoe bevoegd en geroepen is.

Berichten onderstelt, dat de mededeling van een feit meer bijzonder door een bepaalde persoon, tot wie het bericht komt, belangrijk of wetenswaardig is; het kan mondeling of schriftelijk gebeuren.

De datum der inschrijving zal in de dagbladen bekendgemaakt worden.

De gezant moest het overlijden van zijn meester aankondigen. Een heraut kondigde den volke plechtig de troonsbestijging van de nieuwe koning aan. De geboorte van de jonge prins werd door het lossen van kanonschoten aangekondigd.

Mocht er deze avond nog iets gebeuren, bericht ons onmiddellijk. Wij kunnen u berichten, dat wij allen ons redelijk wel bevinden. Het was nodig, dit vooraf aan de lezer te berichten.

253. BEKENNEN, BELIJDEN.

Zijn gevoels of daden, die niet bekend waren, mededelen.

Bekennen wordt vooral gezegd van daden, die men liever verborgen had willen houden, maar die men min of meer gedwongen moet bekend maken.

Belijden is het meer plechtige woord en heeft een edeler betekenis, daar het vaak duidt op een vrijwillige schuldbelijdenis, gepaard met een gevoel van berouw.

Tenslotte moest hij schuld bekennen. Hij heeft bekend, dat hij medeplichtig was aan de diefstal.

Met een berouwvol hart moet men zijn zonden belijden. Zijn schuld belijden.

254. BEKLAAGDE, AANGEKLAAGDE, BESCHULDIGDE.

Persoon tegen wie een klacht is ingediend.

In de gewone spreektaal wordt weinig onderscheid gemaakt tussen deze drie termen; wel echter in de rechtstaal.

Beklaagde is de algemene term om de persoon aan te duiden tegen wie rechtsingang verleend is.

Aangeklaagde is hij, die wegens een overtreding terecht staat.

Beschuldigde wordt gezegd van hem, die wegens een misdrijf vervolgd wordt.

Het proces-verbaal zal door de beklaagde of zijn gemachtigde worden ondertekend. Volgens verklaringen van getuigen en de bekentenis van de beklaagde, was S. omgekocht.

De aangeklaagde droeg zijn eigen verdediging voor. Daar verschijnt de aangeklaagde zelf in het midden der vergadering.

Hij beesde als een beschuldigde, wie men terecht een grove misdaad aantijgt. De stukken werden in de kriegsraad, in afwezigheid van de beschuldigten, gelezen.

255. BEKOMEN, VERKRIJGEN, VERWERVEN, BEHALEN.

In het bezit van iets komen.

Deze vier werkwoorden drukken ook uit, dat men zich inspanning of moeite getroost heeft om tot het bezit te geraken, ofwel, dat men er, al dan niet bewust, werkzaam voor geweest is.

Verkrijgen is sterker dan **bekomen**, **verwerven** is sterker dan **verkrijgen**.

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

